

Hypotheekbewaarder, drukker en uitgever in Gent

Guido De Latte

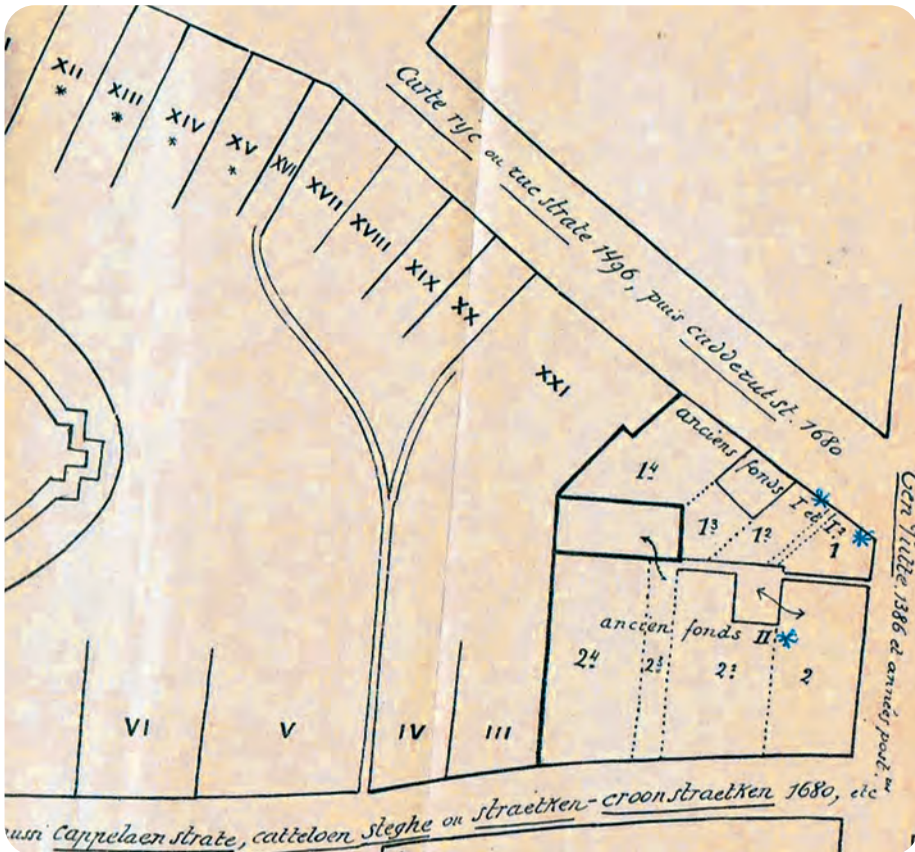
De belangrijke Gentse uitgever Julien Nicolas Houdin, van Franse origine, begon zijn carrière als hypotheekbewaarder in dienst van het revolutionaire bewind. Vermoedelijk dankzij goede relaties in de politieke en intellectuele wereld van toen, slaagde hij erin zowel onder Frans als onder Hollands bestuur een indrukwekkend aantal uitgaven en drukken van boeken en periodieken te realiseren in Gent. Houdin was klaarblijkelijk een zeer ondernemende figuur, die in een moeilijke sector het hoofd kon boven water houden onder snel wisselende politieke regimes. Ondanks dat is hij in Gent vandaag nagenoeg volledig vergeten. Deze bijdrage probeert een beperkte samenvatting te geven van de door de auteur recent uitgegeven biografie van Houdin (zie naschrift).

Julien Nicolas Houdin werd geboren in Blois (departement Loire-et-Cher) in 1771. Hij trad in dienst bij de ‘Régie nationale de l’enregistrement’, de voorloper van de latere administratie van de registratie en domeinen. In 1795 arriveerde hij in de voetsporen van de Franse revolutionaire bezettingstroepen in de toen ex-Oostenrijkse Nederlanden om daar verder carrière te maken. Houdin werd ‘ontvanger der registratie’, achtereenvolgens in Geraardsbergen (1795-1796) en in Zottegem (1797-1799), om dan van 1800 tot 1806 het ambt van hypotheekbewaarder uit te oefenen te Gent. In deze laatste stad werd Houdin echter vooral bekend als drukker en uitgever, eerst onder de naam van zijn vrouw, en vanaf 1813 tot 1830 onder eigen naam. Na 1833 verhuisde hij naar Brussel, en later naar Schaarbeek waar hij overleed.

Franse periode (1795-1814)

In 1795 trouwde Houdin in Cambrai met Cathérine Deyroles en in hetzelfde jaar werd hij ontvanger van de registratie te Geraardsbergen waar hij bleef tot 10 januari 1797. Op die datum vertrok hij naar het registratiekantoor van Zottegem. Tijdens zijn ambtsperiode in Zottegem kocht hij samen met een

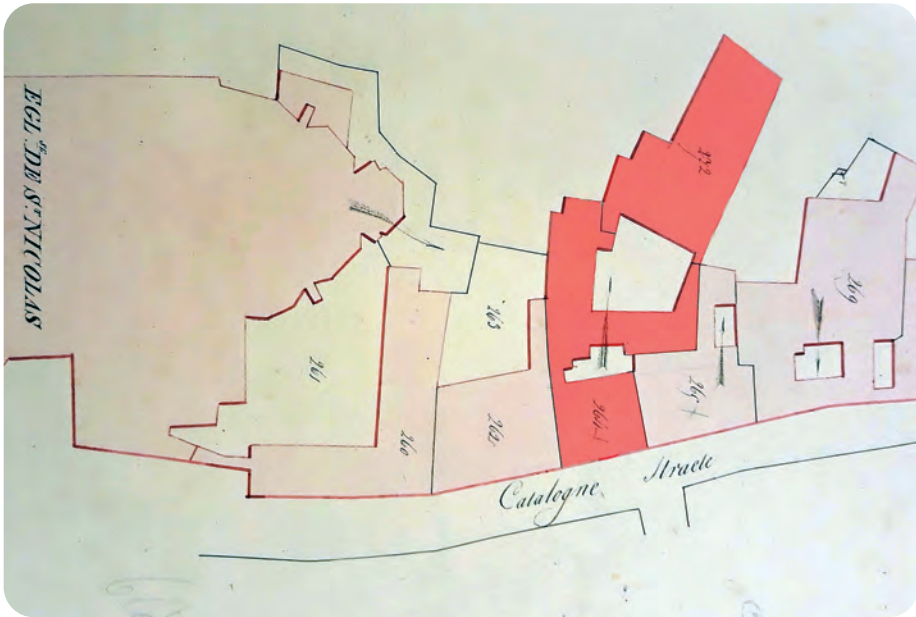
landbouwer uit de streek 20ha land met woonhuis en hoevegebouwen te Sint-Martens-Lierde en Maria-Oudenhove. Het ging om nationale goederen die de Franse republiek eerder had geconfisqueerd ten laste van de Kartuziers.

Afb. 1. Benaderende reconstructie van de perceelindeling van het verdwenen bouwblok tussen de Sint-Niklaaskerk en het Belfort. Het huis dat Houdin kocht in de Korte Ridderstraat was vermoedelijk gelegen op het perceel XX met een uitgang naar de Cataloniëstraat. De latere uitbreiding gebeurde op perceel V. Bemerkt de varianten van de straatnamen. De Korte Ridderstraat liep ongeveer naast de huidige Stadshal. Uit: Van den Bemden, F. (1897). In: Bulletin der Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, jg. 5, p. 67 - 84.

Einde oktober 1798 werd Houdin geconfronteerd met de boerenkrijg en in de loop van april 1799 verliet hij Zottegem om te verhuizen naar Gent, waar hij in april 1800 geïnstalleerd werd als hypotheekbewaarder. Van 1800 tot 1806 oefende hij er dat prestigieuze ambt uit en hij bleef in dienst bij de administratie van de registratie en domeinen tot 1813. Hij kocht er in Gent een huis in

de nu al meer dan een eeuw verdwenen Korte Ridderstraat met koetspoort in de Cataloniëstraat (afb. 1, 2 en 3). Het nam een vrij groot terrein in midden het bouwblok tussen de Sint-Niklaaskerk en het Belfort dat rond 1900 afgebroken werd voor de aanleg van het Emile Braunplein. Hierin werd een tiental jaar geleden het verzonken parkje naast de Stadshal aangelegd met de bekende ‘Pisserkes’ van Minne.

Afb. 2. De eigendommen van Houdin op een vroeg kadasterplan. Boven rechts de Korte Ridderstraat met zijn eerste huis.

Einde 1802 startte Houdin er een uitgeverij - drukkerij op naam van zijn vrouw en begon hij met het uitgeven van een dagblad *Annonces et avis divers du département de l'Escaut*. Dit blad zal herhaaldelijk van naam veranderen tot het in januari 1815 het *Journal de Gand* werd. Notoire medewerkers waren o.m. advocaat Hippolyte Metdepenningen (in 1821), advocaat Jean-François Tielemans (1824-1826) en professor Louis-Vincent Raoul (1825-1828). Op 26 maart 1806 verliet Houdin de Gentse hypotheekbewaring wegens ‘mutatie’. In 1810/1811 was hij verificateur van het bestuur van de registratie in Middelburg (Zeeland). Begin 1813 moet hij daar zijn ontslag hebben ingediend. Hij nam dan officieel de drukkerij en uitgeverij van zijn vrouw over.

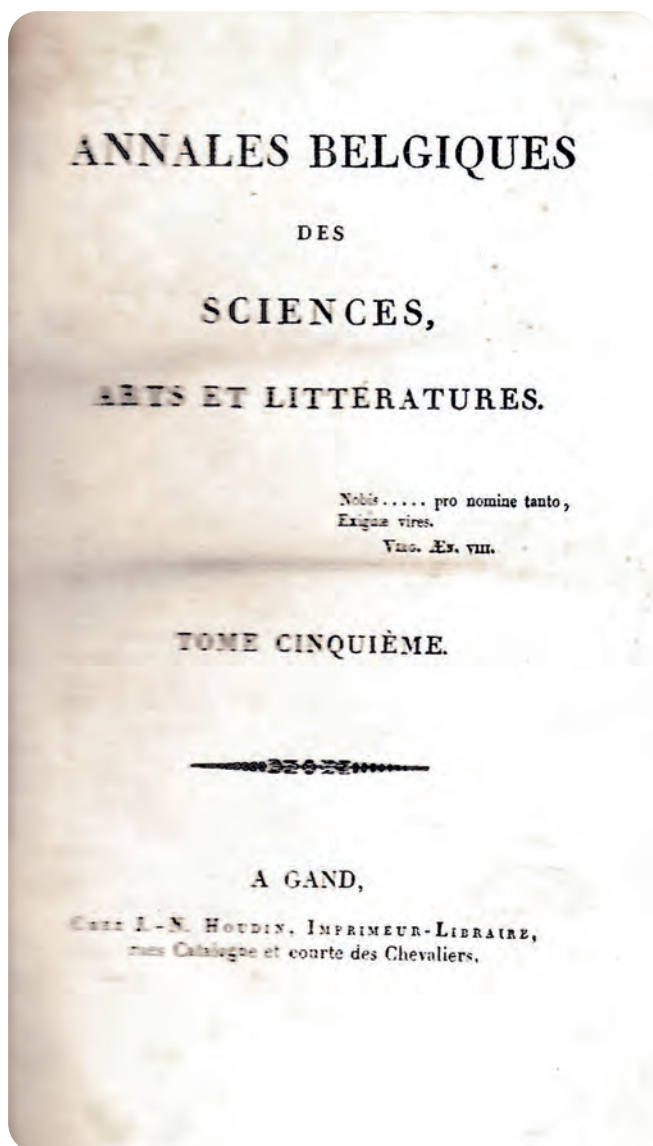
Afb. 3. De zijde van de Cataloniëstraat waar de drukkerij van Houdin werkte (detail uit een schilderij van De Noter uit 1818 in STAM). De eigendom (niet zichtbaar) lag even voorbij de afsluitende bebouwing en toegangspoort (met tympaan) van de pastoriehof (het groen achterin).

Nederlandse periode (1815-1830)

Na de terugkeer van Napoleon uit Elba, week de Franse koning Louis XVIII einde maart 1815 uit naar Gent. Hij verbleef in Gentse ballingschap tijdens de zogenaamde ‘Cent-Jours’ (april-juni 1815) in het Hotel d’Hane de Steenhuyse. De regeringskrant *Le Moniteur Universel* die op last van Louis XVIII in Gent gedurende korte tijd verscheen, werd uitgegeven door Houdin.

Tijdens de regering van koning Willem I werd de Gentse universiteit opgericht en plechtig geopend op 9 oktober 1817. Houdin was dan twee jaar lang de officiële drukker en boekhandelaar van de universiteit, zeer waarschijnlijk dankzij zijn goede contacten met de voorzitter en de secretaris van het college van curatoren van de universiteit, respectievelijk burgemeester graaf de Lens en Norbert Cornelissen. In 1818 nam Houdin het cultureel en weten-

schappelijk tijdschrift *Annales Belges des Sciences, Arts et Littérature* over (afb. 4). Hieraan werkten belangrijke figuren mee, zoals de al genoemde Norbert Cornelissen, kanunnik Martinus de Bast, professor Raoul en baron de Keverberg. Dit tijdschrift verscheen tot 1830. Na het vertrek van Houdin werd het omgevormd tot de prestigieuze *Messenger des Sciences historiques et des Arts de la Belgique*.

Afb. 4. De best bekende publicatiereeks uitgegeven door Houdin.

Houdin investeerde ook in vastgoed. In 1817 kocht hij een klein huis aan in de Cataloniëstraat 4, gelegen naast de reeds in zijn bezit zijnde koetspoort aldaar, en in 1824 een huis met land, groot 2ha31a30ca, in Sint-Amandsberg, toen deel van Oostakker. Op die gronden liet hij een 'lusthuis' (*maison de plaisance*) bouwen. Hij deed die investeringen ondanks de financiële problemen waarmee hij te kampen kreeg. Die problemen waren te wijten aan de zware leningen die hij aanging en moest terugbetalen, aan zijn dure levenswandel, én aan dalende inkomsten van zijn onderneming.

Die dalende inkomsten waren dan weer het gevolg van toenemende concurrentie en van boycot wegens de antiregeringsstandpunten vertolkt in het *Journal de Gand*. Die leidden tot gerechtelijke acties. Vanaf 1825 veranderde Houdin het geweer van schouder. De *Journal de Gand* werd een regeringsgezind blad met ruime financiële steun vanuit Den Haag. Vooral de ministers Van Maanen van justitie en Van Gobbelschroy van binnenlandse zaken wilden de krant in die richting sturen. Via een stroman werd de regering in 1827 eigenaar van de helft van de aandelen in de krant en einde 1828 enige eigenaar.

Houdin werd voor de verkoop van zijn krant ruimschoots vergoed, maar zijn financiële problemen geraakten er niet door opgelost. Zijn vrouw vroeg scheiding van goederen aan, en de rechtbank stemde daar in 1829 in toe. Tenslotte werden al zijn onroerende eigendommen tussen 1831 en 1835 verkocht, deels in gedwongen verkoping op beslag, deels in vrijwillige verkoping op eigen initiatief. Einde 1829 verhuisden Houdin en zijn vrouw naar Oostakker.

Ondanks dit financieel debacle was Houdin als uitgever en drukker in Gent zeer succesrijk. Tussen 1802 en 1830 liet de uitgeverij van Houdin in Gent 288 publicaties verschijnen, niet inbegrepen de periodieken *Journal de Gand*, *Le Moniteur Universel* en de *Annales Beligiques*.

Belgische periode (1833-1852 of later)

In 1833 vertrok Houdin naar Brussel waar hij ging inwonen bij zijn zus Madeleine en zijn schoonbroer François Mestre. Zijn vrouw bleef alleen in het Gentse achter. Tussen 1833 en 1836 gaf Houdin in Brussel een nieuw blad *Le Franc Parleur* uit. Ook verzorgde hij tussen 1835 en 1840, in eigen naam of in naam van zijn schoonbroer, piraatuitgaven van Franse tijdschriften. Na de dood van zijn zus in 1842 en van zijn schoonbroer in 1843 moet Houdin verhuisd zijn naar Schaarbeek. Plaats en datum van zijn overlijden konden niet achterhaald worden. Wel weten we via een vermelding als getuige in een huwelijksakte dat hij op 25 november 1852 nog in leven was.

Praktische informatie

De auteur Guido De Latte, secretaris van de VZW Koninklijke Federatie der Hypotheekbewaarders van België en zelf gepensioneerd hypotheekbewaarder, schreef een uitgebreide biografie van deze figuur 'Houdin of de onbestendigheid van het bezit'. Het is een aanvulling bij 'Hypotheekbewaarders in België: meer dan 200 jaar geschiedenis'. In Ghendtsche Tydinghen, verscheen al eerder een daarop gesteunde bijdrage getiteld: Bernard Van Wambeke. Hypotheekbewaarder in Gent en 'a man for all seasons' (GT, jg. 46, nr.2, 2017, p.125-130)

Het nieuwe boek, dat 279 bladzijden telt, werd eind 2019 uitgegeven door de 'VZW Koninklijke Federatie der Hypotheekbewaarders van België' en uitgebracht bij het publicatieplatform SKRIBIS van drukkerij Mirto Print te Gent-Drongen. Het boek bevat, naast de biografie van Houdin ook een uitgebreide lijst van alle door hem uitgegeven publicaties, een korte biografie van twee andere hypotheekbewaarders uit dezelfde periode, met name François Mallarmé (1755-1831) en van Guillaume D'Aubremé (1762-1818), samen met een aanvulling van het boek 'Hypotheekbewaarders in België...' voor wat betreft de periode 2016 tot 2019. Daarnaast een lijst van de bronnen/bibliografie, een personenregister, een bijgewerkte lijst van de Belgische hypotheekbewaarders en de Belgische hypotheekbewaringen van 1795 tot 2016, een notenapparaat en 19 afbeeldingen. Het boek kost 25 EUR plus verzendkosten. Het kan worden besteld via de website: <https://www.skribis.be/nl/houdin-of-de-onbestendigheid-van-het-bezit.html>